

BY LAEGE 1

1.31.2

Projectmanagement

Dordrecht

Postbus 8 3300 AA Dordrecht

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit
Dienst Regelingen
t.a.v. de heer mr. R. Rodenrijs
Postbus 1191
3300 BD Dordrecht

Bezoekadres
Spuiboulevard 300
3311 GR Dordrecht

Telefoon 078-6396887
Fax 078-6398080
E-mail M.Beringer@dordrecht.nl

Behandeld door mevr. M. Beringer
Onderwerp informatie fietsbrug over de Vlij
Bijlage(n) 4

Datum 15 juni 2006
Oms kenmerk PM/06/1165
Uw kenmerk DR/2006/3124

Geachte heer Rodenrijs,

In de brief van 1 juni 2006 over de fietsbrug over de Vlij (Wantijpark) geeft het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in zijn conclusie onder meer aan "dat de gemeente Dordrecht onvoldoende onderzoek heeft uitgevoerd om een gedegen inschatting te kunnen maken van de effecten van zowel de reeds uitgevoerde als de nog uit te voeren werkzaamheden". Vervolgens stelt het Ministerie dat de gemeente in strijd handelt met de wettelijke zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet.

Het Ministerie verzoekt de gemeente Dordrecht voor een aantal zaken zorg te dragen, in uw brief opgesomd onder punt 1 tot en met 6. De punten 1 en 2 hebben betrekking op het staken van bouwwerkzaamheden en andere handelingen die mogelijk in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Wij kunnen u melden dat wij na de aanbesteding van de bouw van de fietsbrug over de Vlij op 28 april 2006, voornemens waren de aannemer de door ons opgedragen werkzaamheden te laten starten op maandag 19 juni 2006. Wij hebben de bouw naar aanleiding van uw verzoek echter opgeschort totdat wij van u een definitief positief oordeel ontvangen naar aanleiding van deze brief.

In de punten 3 tot en met 6 vraagt u om informatie over:

- het gebruik van het plangebied van de fietsbrug over de Vlij door vleermuizen en broedvogels;
- de aanwezigheid van bomen met holten in verband met de (verwachte) aanwezigheid van vleermuizen;
- de aanwezigheid van beverburchten en/of dagrustplaatsen en
- de effecten van de nog uit te voeren werkzaamheden op de leefgebiedfuncties van eventueel voorkomende beschermde soorten.

U biedt de gemeente Dordrecht voorts de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op het door u ingenomen standpunt conform artikel 4:8 van de Algemene Wet Bestuursrecht, hetgeen wij bij deze onderstaand gaarne doen.

In de eerste plaats zijn wij van mening dat de gemeente Dordrecht voorafgaand aan de bouw van de fietsbrug over de Vlij voldoende onderzoeken heeft laten verrichten om ervan overtuigd te zijn geen

onthefving in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig te hebben. Ik verwijs u daarbij naar de brieffrapporten van Bureau Waardenburg van 31 januari 2006, 1 februari 2006 en 12 april 2006. Van het in strijd handelen met de wettelijke zorgplicht is derhalve geen sprake.

Gebruikmakend van de mogelijkheid om aanvullende gegevens te leveren zoals genoemd in de punten 3 tot en met 6 van uw brief geven wij u samenvattend de volgende inhoudelijke informatie.

ad 3

De brieffrapporten van Bureau Waardenburg geven aan dat voldoende onderzoeken zijn verricht om te kunnen concluderen dat er geen vaste verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen in het geding zijn. De gemeente Dordrecht kon uitsluiten dat broedvogels en vleermuizen verstoord zouden worden door het kappen van bomen rondom de Zonneheuvel in het Wantijpark.

Het feit dat er slechts resten van één oud vogelnest gevonden zijn geeft aan dat de hopen in de gekapte bomen niet langjarig door in hopen broedende broedvogels werden gebruikt. In de hopen en spleten in de te kappen bomen werd geen enkele indicatie aangetroffen voor bewoning door vleermuizen.

Het gebruik van het plangebied door vleermuizen in de zomer is weliswaar met eigen onderzoek niet aangetoond, maar het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied van de fietsbrug is onwaarschijnlijk. Met name voor dit punt verwijs ik u naar de verdere onderbouwing in de bijlage.

Het Wantijpark biedt voorts meer dan voldoende andere oude bomen met hopen. De in het plangebied gekapte bomen waren niet alleen procentueel ondergeschikt (circa 45 op 850 bomen in het hele Wantijpark), ook de soort bomen (grotendeels populiersoorten) waren geen typische vleermuisbomen.

ad 4

Er heeft op 8 en 10 maart 2006 op verzoek van de gemeente Dordrecht door Bureau Waardenburg een uitgebreide inventarisatie plaatsgevonden naar de aanwezigheid van hopen in de bomen die gekapt zouden worden en het gebruik ervan door vleermuizen en hopenbroeders. In verband met het naderende broedseizoen zijn de hopen opnieuw direct voorafgaand aan de kap gecontroleerd. Een verslag van de inventarisatie staat in de brief van Bureau Waardenburg van 12 april 2006.

Het resterende deel van het Wantijpark van het hele park biedt een veelheid van oude bomen met hopen die potentiële verblijfplaats kunnen zijn en qua boomsoorten ook eerder in aanmerking komen dan de gekapte bomen. Het gewraakte plangebied beslaat qua oppervlakte nog niet 1% van het Wantijpark en qua bomen slechts 5% van het totale aantal van circa 850.

ad 5

Op de oevers van de Vlij binnen het plangebied van de fietsbrug zijn geen sporen van de bever aangetroffen. Verder zijn langs De Vlij ter plaatse (en zeer waarschijnlijk ook elders langs de Vlij, Boesveld maakt daar ook geen specifiek melding van) geen vaste verblijfplaatsen van de bever bekend.

Het feit dat er wel eens een bever langs de Vlij is geconstateerd wil niet zeggen dat die wordt verstoord of nadelig beïnvloed door de aanleg van een fietsbrug daar.

Bevers zijn in bewoonde gebieden en gebieden met een grote recreatiedruk vooral 's nachts actief. In die zin zou een mogelijk voorkomende bever door de bouwwerkzaamheden (overdag) niet eens verstoord worden. Na het gereedkomen van de brug heeft de fietsbrug geen wezenlijke invloed op het (mogelijke) voorkomen van de bever in de Vlij. Zo blijven de oevers onder de brug intact zodat ook nadat de fietsbrug gereed is deze geen belemmering zal vormen voor de migratiemogelijkheden van bever.

ad 6

De bijlage geeft een beoordeling van de effecten van de beoogde werkzaamheden op het leefgebied van diverse eventueel voorkomende beschermde diersoorten. Voor geen van de beschermde soorten

die in aanmerking komen is het plangebied een geschikte habitat. Voor de foerageer- en migreerfuncties van vleermuizen en bevers leveren noch de bouwwerkzaamheden voor de Vlijbrug noch het bestaan van de fietsbrug zelf, verstoring op. Derhalve was voor de bouw van de fietsbrug over de Vlij geen ontheffing nodig. Mogelijke uitzondering is de lichtbeïnvloeding bij brug. Daarom wordt daar nog onderzoek naar gedaan en de resultaten daarvan zullen mede bepalend zijn voor de aan te brengen verlichting.

Volledigheidshalve verwijzen wij u naar de in de bijlage aangegeven uitgebreidere onderbouwing van het hierboven onder ad 3 tot en met ad 6 gestelde.

Tot slot vraagt u ook om nadere informatie over de door de gemeente Dordrecht uitgevoerde (kap-) werkzaamheden aan de noordelijke Wantijoever bij de Staart en die bij Jeugddorp. Aangezien de genoemde onderhoudswerkzaamheden van de gemeente Dordrecht in Jeugddorp en aan de noordoever van het Wantij los staan van de fietsbrug over De Vlij verzoeken wij u hierbij om beide onderdelen los te koppelen en de door de gemeente uitgevoerde onderzoeken in het kader van de Flora- en Faunawet voor de Vlijbrug afzonderlijk te toetsen. Bij een positief oordeel over het ontbreken van de noodzaak van een ontheffing voor de Vlijbrug zouden wij namelijk de opgeschorte bouw van deze fietsbrug weer kunnen hervatten en niet behoeven te wachten op uw oordeel over de overige werkzaamheden. Voor de informatie over de werkzaamheden aan de noordelijke Wantijoever en Jeugddorp noemt u geen termijn, maar wij zullen deze in ieder geval vóór 1 september 2006 aanleveren.

Ten overvloede merken wij op dat de door u in uw brief aangegeven termijn voor het indienen van zienswijzen op 15 juni 2006 afliep, maar dat er mondeling met u een verlenging tot 1 juli 2006 is afgesproken.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders
namens dezen,
de projectleider Dordwijkzone

Maria Beringer

Bijlagen:

- bijlage bij brief Gemeente Dordrecht d.d. 15 juni 2006
- brief Bureau Waardenburg d.d. 31 januari 2006
- brief Bureau Waardenburg d.d. 1 februari 2006
- brief Bureau Waardenburg d.d. 12 april 2006

BIJLAGE BIJ BRIEF GEMEENTE DORDRECHT D.D. 15 JUNI 2006

Ten aanzien van een eventueel noodzakelijke ontheffing art. 75 Flora- en faunawet voor de aanleg van een fietsbrug over de Vlij tussen het Wantijpark en de Wantijdijk is nagegaan in hoeverre er beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen dan wel redelijker wijs verwacht mogen worden. Omdat het een ruimtelijke ingreep betreft is er met name gekeken naar soorten van tabel 2 en tabel 3 behorende bij de AmvB art. 75 Flora- en faunawet.

• Flora

De ingreep vindt plaats binnen een beperkt oppervlak van het Wantijpark, een klein stukje oever aan weerszijden van de Vlij en een klein deel van de Wantijdijk aan de oostzijde van de Vlij.

Omdat de Vlij een zoetwatergetijdegeul is, is er in de oeverzone kans op het voorkomen van spindotterbloem. Ter plekke zijn echter geen spindotterbloem aangetroffen. De deels stenige oevers zijn daarnaast geen optimale groeiplaats voor de spindotterbloem. Tijdens een eerder onderzoek in het kader van Plan Tij is in het verleden wel op redelijk uitgebreide schaal (meerderde tientallen exemplaren) spindotterbloem langs de oostzijde van het Wantijpark langs de Vlij waargenomen. Dit betreft een duidelijke en levensvatbare populatie. Deze oever blijft ongemoeid. Geconcludeerd mag daarom worden dat er geen exemplaren spindotterbloem worden bedreigd door de ingreep en dat de goede staat van instandhouding van de soort langs het park niet in het geding is.

Op de Wantijdijk groeit een grazige vegetatie die kan worden gekenschetst als een met name door grassen gedomineerde glanshavervegetatie. De samenstelling met Engels raaigras, glashaver, kropbaar en kruipende boterbloem weerspiegelt het relatief voedselrijke karakter van de dijkvegetatie. De vegetatie geeft geen aanleiding te vermoeden dat hier strikt beschermde plantensoorten in voorkomen. Op de "zonneheuvel" komen naast de beplantingen die er staan/stonden gazons voor. Het intensieve beheer van deze gazons doet uitsluiten dat hier strikt beschermde soorten in voorkomen. Tussen de beplantingen is het habitat wel geschikt voor brede wespenorchis. Dit is echter een tabel 1 soort waarvoor bij ruimtelijke ingrepen een vrijstelling geldt.

• Landgebonden zoogdieren

In de regio komen een aantal meer strikt beschermde zoogdiersoorten voor. Dit voorkomen hangt met name samen met de nabij gelegen Biesbosch welke een belangrijk leefgebied is voor die soorten. Enkele van die soorten zouden mogelijk potentieel leefgebied kunnen hebben binnen parken in Dordrecht. Bij het Wantijpark is op basis van ligging en habitat gekeken of met name de soorten bever, waterspitsmuis en noordse woelmuis voor zou kunnen komen. Bij de overweging in hoeverre de ingreep mogelijk van invloed kan zijn op deze soorten is ook het geven betrokken dat de oevers van Vlij onder de brug door blijven lopen en dat er geen sprake zal zijn van een onderbreking van de oeverzones.

Noordse woelmuis

Meest recente verspreidingsgegevens van de noordse woelmuis (zie bijvoorbeeld Provincie Zuid-Holland, 2004) laten zien dat noordse woelmuis alleen in de Biesbosch voorkomt en niet binnen Dordrecht. Ter plaatse van de ingreep ontbreekt het verder aan een goed geschikt habitat (rietkragen, ruigtes die onder invloed staan van het zoetwatergetijde. Meer

dood hout op de grond aanwezig is. Dergelijk habitat is echter verspreid over het gehele Wantijpark aan te treffen. Aangezien voor de algemene soorten een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen is een ontheffingsaanvraag voor amfibieën niet nodig. Wel blijft de zorgplicht te allen tijde van toepassing.

Reptielen

Vanuit het Wantijpark en ruime omgeving zijn geen meldingen van reptielen bekend. Voor de in Nederland inheemse hagedissensoorten komt binnen het plangebied en omgeving geen geschikt habitat voor. Het daarom onwaarschijnlijk dat hagedissen in het plangebied voorkomen.

Binnen het zoetwatergetijdengebied is in Nederland ook het voorkomen van slangen onbekend.

• **Vissen**

Van de in Nederland voorkomende vissoorten is een aantal soorten beschermd. De beschermde soorten zijn alle meer strikt beschermd. Een beschermde soort die op basis van algemene verspreidingsgegevens en het type waterhabitat van de Vlij verwacht kunnen worden is rivierdonderpad. Dikke sliblagen, die vaak aanwezig zijn in doodlopende riviertakken met getijdeninvloed, maken ook de Vlij in wezen ongeschikt voor bittervoorn en kleine en grote modderkruiper. Rivierdonderpad kan zich met name ophouden op/langs stenige oevers. Ter hoogte van de fietsbrug komen stenige oeverzones langs de Vlij voor. Het ontwerp van de fietsbrug is echter zodanig dat funderingen etc. niet op dit deel van de oeverzones zijn gepland. Wel worden in het water funderingen geslagen voor de pylonen van de brug en worden in het water de bij de brug behorende "remmingswerken" aangebracht. Deze werkzaamheden hebben echter een zodanige beperkte ruimtebeslag en impact op het waterhabitat dat niet verwacht mag worden dat dit leidt tot enige overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet ten aanzien van de rivierdonderpad. Het ontwerp van de fietsbrug voorziet verder in doorlopende oevers onder de brug door, waardoor dus ook het habitat van de rivierdonderpad behouden blijft. De aanleg van de fietsbrug zal daarom geen invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van de rivierdonderpad.

• **Ongewervelden**

De afgelopen jaren is de rivierrombout weer in Nederland teruggekeerd. Ook langs de Merwede zijn exemplaren gesignaleerd en zijn de huiden van larven op zandstrandjes langs de rivier gevonden. Voor de voortplanting van deze soort is de aanwezigheid van kaal strand langs de rivier van groot belang bij het uitkruipen het water en de overgang naar het volwassen libellen stadium. Aangezien ter plaatse van de fietsbrug geen kaal strand voorkomt heeft het plangebied van de fietsbrug geen enkele betekenis voor de rivierrombout. De aanleg van een fietsbrug heeft daarom geen effect op de gunstige staat van instandhouding van de rivierrombout.

• **Vaste verblijfplaatsen vogels**

In dit geval betreft het met name de mogelijkheid dat boomholtes als vaste broedplaats/verblijfplaats door vogels (bijvoorbeeld spechten of uilen) worden gebruikt. Tijdens het onderzoek van de boomholtes op eventueel gebruik door vleermuizen is eveneens geconstateerd dat er slechts in één boomholte een beperkte hoeveelheid

- **Vleermuizen**

Uit uitvoerig onderzoek naar het mogelijke gebruik van holttes en overige geschikte plekken in de te kappen bomen in maart 2006 (zie bijgevoegde verslaglegging) is geconstateerd dat er geen aanwijzingen te vinden waren op een eventueel gebruik van betreffende plekken door vleermuizen. Uit literatuurgegevens (Provincie Zuid-Holland, 2004; Haan, 1999) is alleen op te maken dat binnen het kilometerhok laatvlieger is waargenomen. Er wordt geen melding gemaakt van een kolonie of van overwinteringsplaatsen in het Wantijpark.

Laatvlieger is met name een gebouwbewonende vleermuis.

De kap van bomen betreft een beperkt aantal bomen die in potentie geschikt zouden zijn voor vleermuis bewoning. Onderzoek heeft aangetoond dat daar geen sporen van zijn te vinden. Voor de potentie van het Wantijpark als geheel voor vleermuizen heeft de kap van de bomen geen wezenlijk effect gehad. Binnen het park staan zeker tweehonderd andere bomen die evenzeer of wellicht nog meer geschikt kunnen zijn voor bewoning door vleermuizen. De potentie van het Wantijpark als verblijfplaats van vleermuizen is niet door de kap aangetast.

De gekapte bomen en struiken stonden aan de rand van het park. Door de kap is de "bosrand" van het park een stukje opgeschoven. Er blijft echter wel sprake van een bosrand. Er zijn geen mogelijke trekroutes onderbroken en eventueel foerageergebied is ook behouden gebleven, zij het dat het een klein eindje is opgeschoven.

Met betrekking tot een mogelijke verstoring van vleermuizen door de fietsbrug kan het volgende worden opgemerkt: sec een brug zal geen merkbare verstoring opleveren. Het betreft alleen een fietsbrug en er is geen autoverkeer. Het wegdek ligt een aantal meters boven waterpeil. Er is ruimte genoeg voor vleermuizen om te passeren. Vleermuizen zijn nachtactieve dieren. De bouw van de fietsbrug vindt overdag plaats en zal daarom geen effect hebben op trekroutes voor vleermuizen. Er wordt nog speciaal onderzoek gedaan hoe het gebruik is van de Vlij en haar oeverzone door vleermuizen. De uitkomsten van dit onderzoek zijn mede bepalend voor hoe fietspad en brug verlicht worden.

- **Amfibieën en reptielen**

Amfibieën

Op basis van bekende verspreidingsgegevens kunnen alleen algemene amfibieënsoorten (middelste groene kikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander) worden verwacht (zie onder meer verspreidingsgegevens RAVON van de afgelopen jaren). Gezien de zoetwatergetijdeninvloed zijn de oevers van de Vlij geen geschikt voortplantingshabitat voor de meer strikt beschermde soorten als de rugstreppad, de heikikker en de poelkikker. Tijdens onderzoek naar de natuurwaarden van zeer nabij gelegen plangebied van Plan Tij zijn in 2003 geen waarnemingen gedaan van strikt beschermde amfibieënsoorten. Gezien het voorkomen van vis in de Vlij en het goeddeels ontbreken van watervegetaties zal de Vlij weinig of geen betekenis hebben als voortplantingslocatie voor amfibieën. Soorten die zich nog het best in dit soort habitat kunnen handhaven zijn gewone pad en groene kikker. Omdat het habitat echter maar matig geschikt is zullen voorkomende aantallen laag zijn. Door het ontbreken van meer ruderaal terreintypen binnen het plangebied en naaste omgeving is ook het landhabitat als ongeschikt voor de rugstreppad aan te merken. Gesteld kan daarom worden dat rugstreppad niet binnen het plangebied van de fietsbrug zal voorkomen. Voor de algemene amfibieën soorten gewone pad, kleine watersalamander en bruine kikker biedt het plangebied en naaste omgeving wel deels geschikt landhabitat, met name de beplantingselementen met een duidelijke ondergroei en daar waar voldoende

nestmateriaal aanwezig was. Dit nestmateriaal was oud. Er was geen recent nestmateriaal aanwezig. Er zijn zowel bij de vleermuiscontrole als bij de controle tijdens de kap geen uitvliegende vogels waargenomen. Gesteld wordt daarom dat het hier niet meer een vaste verblijfplaats voor vogels betrof.

Ten aanzien van eventuele holenbroeders en standvogels kan verder opgemerkt worden dat slecht een tiental oudere bomen zijn gekapt en dat er verspreid over het Wantijpark vele bomen staan die in ruime mate verblijfplaatsen kunnen bieden aan dit soort vogels. Met de kap van de bomen is het potentiële belang het park voor holenbroeders en standvogels zeker niet significant verminderd. Verder mag worden opgemerkt dat het ook in het belang van de instandhouding van het park is dat er zo nu en dan op beperkte schaal het bomenbestand wordt verjongd. In de plannen voor de inrichting van de "zonneheuvel" worden ook weer een aantal bomen aangeplant.

ALGEMENE CONCLUSIE

Het is niet nodig een ontheffing art. 75 Flora en faunawet aan te vragen voor de aanleg van de fietsbrug omdat er geen verbodsbepalingen ten aanzien van tabel 2 en tabel 3 soorten worden overtreden.

De Gemeente Dordrecht is zich er verder van bewust dat er in de Flora- en faunawet ook een zorgplicht is opgenomen en dat de gemeente zich te allen tijde is gehouden aan het zorgvuldig handelen. Daarom betracht de gemeente tot in alle redelijkheid zich om te voorkomen dat individuele dieren en planten schade zullen ondervinden van de ingreep. Middels een aantal voorzorgsmaatregelen als (indien van toepassing) het kort afmaaien van de vegetatie binnen het plangebied korte tijd voorafgaand aan de ingreep (aanleg fundering brug, opwerpen grondlichaam toeritten fietsbrug, aanleg aansluiting fietspad, etc) worden voorkomende dieren al gestimuleerd uit het plangebied weg te trekken. Eventueel voorkomende egels worden verplaatst naar elders in het Wantijpark.

Literatuur:

- Ravon waarnemingenverslag 2001
- Ravon waarnemingenverslag 2003-2004
- Ravon waarnemingenverslag 2002
- EIS-Nederland/Vlinderstichting waarnemingenverslag ongewervelden 2005
- A. Boesveld, 2006. Wat zuiniger op het Wantijpark en wantijoevers graag.
- Provincie Zuid-Holland, 2004. Beschermde planten en dieren in Zuid-Holland
- A. Haan, 1999. Vleermuisbeschermingsplan Eiland van Dordrecht.
- S. Veen et al., 2002. Natuur in het Plan Tj

BIJLAGE 2

FLORA- EN FAUNA-ASPECTEN VAN VERWIJDEREN BEGROEIING VLIJ-OEVER BIJ FIETSBRUGLOCATIE

Algemeen

In de onderbouwing van het verweer van de Stichting Het Wantij, "Vreemde gang van zaken" (Boesveld 3 juli 2006) worden alle ingrepen die in/langs het Wantijpark hebben plaatsgevonden tegen het licht gehouden. Slecht een beperkt aantal argumenten hebben betrekking op het ecologische advies van Bureau Waardenburg inzake de kap van de bomen op de Zonneheuvel en de bouw van de fietsbrug. In onderstaande reactie wordt alleen ingegaan op argumenten die betrekking hebben op de Zonneheuvel en de fietsbrug. Andere zaken vielen en vallen buiten het advies van Bureau Waardenburg en buiten het kader van de voorgenomen bouw van de fietsbrug over de Vlij.

Het veldbezoek dat door Bureau Waardenburg is gebracht aan het plangebied (Zonneheuvel, fietsbrug) is het standaard veldbezoek dat voor een quick scan wordt uitgevoerd. De vegetatie was ten tijde van het veldbezoek intact. Samen met het literatuuroverzicht leidt dit tot voldoende informatie om aan te kunnen geven of er eventueel verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden en of er ten aanzien van bepaalde soorten (groepen) nog nader onder is gewaagd. Afgezien van een voorbehoud jegens vleermuizen is hieruit naar voren gekomen dat er geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden. Voor vleermuizen is nader onderzoek aanbevolen hetgeen ook is uitgevoerd. Bureau Waardenburg wil helemaal niet de natuurwaarden van het park bagatelliseren, maar heeft slechts vastgesteld dat voor het kappen van de bomen op de Zonneheuvel en de aanleg van de fietsbrug er geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden en dat daarom naar inziens er geen ontheffing art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk is.

Bever

Zoals aangegeven in de eerdere notities van Bureau Waardenburg wordt aangenomen dat de sporen van bever in de Vlij afkomstig van incidenteel voorkomende dieren (het voorkomen van de bever wordt overigens niet in de VZZ-gegevens vermeld). De Vlij vormt geen doorgaande waterverbinding maar loopt dood in de stedelijke omgeving van Dordrecht. De Vlij is derhalve geen belangrijke migratieroute zoals wordt gesuggereerd. De totale lengte van de Vlij is circa 1,5 km lang. Maximaal de helft van de oeverlengte kan worden aangemerkt als potentieel goede beverhabitat omdat er hout op de oevers voorkomt. De rest van de oevers bestaat op steenbestorting, gras of beschoeiing. Uit de literatuur is bekend dat een gemiddeld beverpaar circa 3 km met hout begroeide oeverlengte nodig heeft als leefgebied (Reinhold, 1994). Langs de Vlij komt maar 1,5 km geschikte oeverlengte voor. Aangrenzende delen van het Wantij zijn beneden gemiddeld hoogwaterniveau grotendeels voorzien van een verharde oever. Pas ten oosten van de Wantijbrug heeft het Wantij goed geschikte habitats langs de oevers. Om deze reden is geconcludeerd dat er geen sprake zal zijn van een vaste vestiging van bever langs de Vlij. Verstoring van de bever door de fietsbrug en het gebruik van de fietsbrug is niet aannemelijk omdat:

- het voorkomen van hoogstens tijdelijk individuele exemplaren betreft .
- de bever binnen stedelijke omgeving voornamelijk nachtactief zal zijn, een periode dat de brug niet open hoeft voor scheepvaart en er maar zeer beperkt verkeer over de brug komt;
- de brug met de doorlopende oevers onder de brug geen fysiek obstakel vormt voor eventueel langstrekkende bevers.
- andere bruggen (over het Wantij) in de omgeving de bever ook nu niet beletten om zo nu en dan de Vlij te bezoeken.

Verder zijn er ten tijde van het veldbezoek ter plekke van het plangebied voor de brug geen vaste verblijfplaatsen van bever aangetroffen. De melding in de brief van 3 juli jl van de Stichting Het Wantij van beversporen betreft de oever van de Vlij op circa 500 meter afstand van het plangebied van de brug.

Onze conclusie is daarom dat er met betrekking tot de Flora- en Faunawet geen verbodsbepalingen worden overtreden en dat er geen ontheffing voor de bever noodzakelijk is.

Vleermuizen

Zoals in eerdere notities van Bureau Waardenburg is aangegeven, is de kans dat er met betrekking tot vleermuizen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden minimaal. Dit is afgeleid uit een veldbezoek, een inventarisatie naar het voorkomen van vleermuizen op het Eiland van Dordrecht (Haan, 1999) en het overzicht van het voorkomen van Habitatrichtlijnsoorten in de Provincie Zuid-Holland (Provincie Zuid-Holland, 2004). Gegevens van de VZZ (VZZ, 2006) onderstrepen deze zienswijze.

Om echter geheel zeker te zijn dat er geen vleermuizen in het geding zijn is geadviseerd om die bomen die eventueel geschikt zouden kunnen zijn als vaste verblijfplaats nog een keer nader te onderzoeken. Dit is gebeurd op 8-10 maart jl. en vervolgens herhaald direct voorafgaand aan de kap. Alle hollen, spleten e.d. zijn met behulp van een hoogwerker door een vleermuisdeskundige gecontroleerd. Hierbij zijn geen vleermuizen of sporen van eerdere vleermuisbewoning aangetroffen.

Volgens de gegevens van VZZ betreffen de waarnemingen van vleermuizen binnen het kilometerhok waar het betreffende deel van het Wantijpark en het plangebied van de brug is gelegen gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Hiervan zijn gewone dwergvleermuis en laatvlieger met name gebouwbewonende soorten. Het aantal waarnemingen is beperkt tot 11 en betreft telkens 1 of 2 foeragerende vleermuizen. Van een deel van de waarnemingen is een meer exacte locatie bekend. De locaties liggen buiten het Wantijpark. Er zijn geen waarnemingen van kolonies o.i.d. Ook de Provincie Zuid-Holland (Provincie Zuid-Holland, 2004) geeft aan dat er geen kolonies bekend zijn in het Wantijpark.

De opmerking over grootoorvleermuizen in een eerdere notitie is van algemene aard en was bedoeld om aan te geven dat er ook rekening is gehouden met het aspect dat als grootoorvleermuizen in de omgeving voorkomen er ook rekening gehouden zou worden met de kwetsbaarheid van de soort vanwege zijn beperktere actieradius. Er is echter geen enkele aanleiding om te vermoeden dat grootoorvleermuizen in de omgeving zitten, dus dit argument speelt hier helemaal niet.

Een onderzoek vooraf naar de potentie van het Wantijpark voor vleermuizen is niet noodzakelijk omdat er met de kap van bomen en de aanleg van de brug geen vleermuizen in het geding zijn. Het maakt dan niet uit in hoeverre het park in potentie geschikt is voor vleermuizen. Met het wijzen op de percentage's bomen en oppervlak van het totale Wantijpark dat met de ingreep gemoed is wordt alleen maar aangegeven dat er nog in zeer ruime mate potentiële vleermuishabitat in stand blijft. Met een éénmalig veldbezoek kan door een deskundige overigens goed worden ingeschat of een gebied al dan niet een goede potentiële vleermuishabitat is. Dat kan ongeacht het feit of er nu wel of niet vleermuizen zitten; het gaat om de potentie. Boesveld geeft zelf aan dat oude parken, afgezien van het feit of er wel of niet vleermuizen voorkomen, een geschikte vleermuishabitat vormen.

Ten aanzien van het aantasten van migratieroutes en foerageergebieden voor vleermuizen worden geen argumenten aangedragen dat de kap van de bomen op de Zonneheuvel en de aanleg van de fietsbrug/gebruik fietsbrug wel verstoringen opleveren. De gemeente Dordrecht neemt daarom met Bureau Waardenburg aan dat haar zienswijze in deze juist is. Er heeft verder wel degelijk door een deskundige onderzoek plaatsgevonden naar het gebruik

van de bomen door vleermuizen en daarbij is geen enkel spoor (oud of nieuw) van gebruik gevonden.

Overigens heeft Bureau Waardenburg ook contact gehad met de heer Limpens aan wie dit geval is voorgelegd. De heer Limpens heeft daarbij niet aangegeven bezwaar te hebben bij de gevolgde procedure. Boesveld zelf heeft ook geen onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen gedaan en doet verder alleen maar aannames. Zijn stelling dat Bureau Waardenburg aangeeft dat in het Wantijpark helemaal geen vleermuizen voorkomen is volstrekt bezijden de waarheid. Bureau Waardenburg heeft gesteld dat het park potentieel een goede vleermuishabitat is maar dat de kap van bomen op de Zonneheuvel en de aanleg van de fietsbrug geen overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet opleveren.

Op basis van gedaan onderzoek (literatuur, veld) is onze conclusie daarom dat er geen vleermuizen in het geding zijn. Er worden geen vaste verblijfplaatsen verstoord.

Noordse woelmuis, waterspitsmuis

Zoals al aangegeven is er in de literatuur geen vermelding te vinden dat deze soorten in het Wantijpark of in de nabijheid van het Wantijpark voorkomen (zie ook VZZ, 2006 en Provincie Zuid-Holland, 2004). Eerder aangegeven redenen waarom deze soorten niet worden verwacht in het plangebied (zie de brief van de gemeente Dordrecht aan het Ministerie van LNV van 15 juni 2006) worden niet weerlegd door de Stichting Het Wantij en blijven dus staan. Het park ligt voor deze kleine zoogdieren nogal geïsoleerd. De fietsbrug kan verder geen obstakel vormen voor kleine zoogdieren die met name aan oeverzones zijn gebonden omdat de oevers onder de brug doorlopen. Ook Boesveld geeft niet aan dat deze soorten voorkomen in het Wantijpark.

De heer M. La Haye van Alterra geeft bij nadere navraag aan dat indien er geschikte habitat voorkomt (ruige, natte rietoevers) de noordse woelmuis potentieel langs het Wantij voor kan komen. Echter ter plekke van de fietsbrug ontbreekt die habitat. Omdat een dergelijke habitat langs de Vijf en het Wantij verder ongemeend blijft zal er geen verstoring optreden. Overigens wil het voorkomen van de soorten elders in de Biesbosch en langs het Wantij niet per definitie impliceren dat deze soorten dan ook in het plangebied voorkomen.

Conclusie luidt daarom dat er ten aanzien van deze soorten geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden en er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden.

Rivierrombout

Ter hoogte van de fietsbrug komt geen zandstrand langs de Vijf voor. Binnen het plangebied zullen dus geen larven van de rivierrombout uitsluipen. Zolang zandstrandjes elders (zoals die langs het Wantij) niet worden aangetast zal er geen beïnvloeding van het voorkomen van deze soort plaatsvinden en zullen er ook geen essentiële onderdelen van het habitat vernietigd worden.

De conclusie luidt daarom dat er geen overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet plaatsvindt en dat er voor deze soort geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden.

Overige aangehaalde libellensoorten zijn zeker noemenswaardig maar niet beschermd. Zij zullen overigens niet worden bedreigd door de aanleg van de fietsbrug

Slakken

Hoewel Boesveld zelf al aangeeft dat zeggekorfslak waarschijnlijk niet voorkomt, kan ook voor deze soort worden opgemerkt dat er binnen het plangebied van de fietsbrug geen geschikte habitat voor deze soort voorkomt.

Flora

Zoals al eerder aangegeven zijn er ter hoogte van de fietsbrug en de Zonneheuvel geen beschermde plantensoorten waargenomen. Ook Boesveld geeft niet aan dat daar beschermde plantensoorten staan.

Mossen, paddenstoelen

Deze zijn niet beschermd bij de Flora- en Faunawet. Er worden derhalve geen verbodsbepalingen overtreden.

Het is inderdaad zo dat het zoetwatergetijdengebied een belangrijke habitat vormen voor mossen en paddenstoelen. Bijvoorbeeld voor mossen die op bomen binnen de getijdeninvloed groeien. Op de Zonneheuvel stonden de bomen op een hoge en droge standplaats.

Vogels

Tijdens het nadere onderzoek naar vleermuizen is tevens gekeken naar nesten/verblijfplaatsen van vogels. Zoals al eerder aangegeven zijn alleen enkele oude, niet in gebruik zijnde nesten van duiven en merels gevonden. In de holtes van de onderzochte bomen bevonden zich geen vogelnesten. Er zijn dus geen vaste verblijfplaatsen van vogels vernietigd. De bomen zijn voor aanvang van het broedseizoen gekapt. Verder heeft Bureau Waardenburg aan de gemeente Dordrecht aangegeven dat zij rekening moet houden met mogelijke broedgevallen in de oeverzone langs het Vlij en dat zij er daarom goed aan zou doen de oeverzone binnen het plangebied van de fietsbrug kort af te maaien om te voorkomen dat daar bijvoorbeeld wilde eend, meerkooft of waterhoen zou gaan nestelen.

Conclusie is daarom dat er met betrekking tot vogels geen overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet plaats vindt

Vissen

Met de aanleg van de fietsbrug zullen er via damwanden twee bouwkuipen worden geplaatst om het bouwen van de funderingen mogelijk te maken. Hierdoor worden twee kleine stukjes water tijdelijk afgedamd en leeg gepompt (het gaat om enige vierkante meters per fundering). Aangenomen mag worden dat tijdens de plaatsing van de damwanden de aanwezige vissen uit zichzelf al een heenkomen naar een ander rustiger deel van het water zoeken en dat er in die zin niet gesproken kan worden van verstoring van beschermde vissoorten (in verband met de aanleg van een natuureilandje in het Hollands Diep heeft DLG zelf deze redenatie goedgekeurd!). Afgezien van de vraag of er nu wel of niet ander beschermde vissoorten in de Vlij voorkomen zal er dus geen effect optreden. Geconcludeerd mag daarom worden dat er geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden en dat er daarom geen ontheffing noodzakelijk is

LITERATUUR

Reinhold, J.O., 1994. Noordse woelmuis, zeehond, otter en bever in het benedenrivierengebied. Uitwerking voor de AMOEBE-Benedenrivierengebied. Vleermuisbureau rapport 94-07 / RIZA-werkdocument 94.108x

Haan, A., 1999. Vleermuisbeschermingsplan Eiland van Dordrecht. NWC, Dordrecht

Provincie Zuid-Holland, 2004. Beschermde planten en dieren in Zuid-Holland. Provincie Zuid-Holland, Den Haag

VZZ, 2006. Dordrecht zoogdiergegevens

VZZ, 2006. Dordrecht toelichting zoogdiergegevens.